

ПЕРЕДОВІ ПРАКТИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року відкрило епоху безпрецедентної національної кризи, що загрожує суверенітету, єдності та майбутньому України. Ця агресія порушила повсякденне життя, змусивши мільйони людей, включаючи студентів, освітян та сім'ї, покинути свої домівки в межах країни та за її межами. Однак в умовах таких потрясінь Міністерство освіти і науки України діяло швидко, щоб зберегти функціонування освітньої системи, забезпечивши доступ до освіти навіть в умовах війни. Таке швидке реагування продемонструвало стійкість інституційних структур України, що дозволило освітньому сектору адаптуватися до нових реалій, створивши правову базу та організаційні рішення для безпечного навчання. Незважаючи на ці заходи, фінансові обмеження, спричинені воєнним станом, призвели до значного скорочення фінансування освіти.[1] Тим не менш, критичні напрямки в освітньому секторі продовжують отримувати підтримку завдяки зовнішньому фінансуванню від міжнародних організацій та іноземних партнерів. У цих нових умовах роль підприємницької освіти в економічній реконструкції України набула нової актуальності, особливо як каталізатора створення бізнесу, інновацій та відновлення економіки в післявоєнний період.

Підприємницька освіта має величезний потенціал для вирішення соціальних та економічних проблем України під час та після війни. Малі та середні підприємства (МСП), на які припадає близько 60% валового внутрішнього продукту (ВВП) України та 79% робочих місць, є основою економіки країни. Їх здатність швидко адаптуватися до ринкових умов, впроваджувати інновації та створювати послуги з доданою вартістю робить їх особливо важливими на етапі післявоєнної відбудови.[5] Таким чином, розвиток підприємницької освіти має вирішальне значення для надання українській молоді та широким верствам населення навичок, необхідних для запуску стартапів, розвитку бізнес-ідей та стимулювання економічної активності як на мікро-, так і на макрорівні.

У післявоєнній Україні, де багато галузей промисловості зазнали руйнувань, а втрата робочих місць є масовою, підприємницька освіта відкриває шлях до економічного відновлення, дозволяючи людям започатковувати бізнес, який відповідає нагальним потребам ринку. Оскільки підприємництву притаманна здатність до адаптації, розвиток підприємницької культури в системі освіти дасть змогу людям знаходити креативні рішення для безлічі економічних викликів, що стоять перед Україною.[1]

У післявоєнній Україні потреба в економічній диверсифікації та інноваціях є першочерговою. Створення стартапів - невеликих, гнучких компаній, що спеціалізуються на інноваційних рішеннях - є можливістю для швидкого відновлення економіки. Стартапи необхідні для стимулювання технологічного прогресу та задоволення суспільних потреб, таких як охорона здоров'я, енергетика та логістика, які серйозно постраждали від війни. Завдяки підприємницькій освіті люди можуть отримати навички, необхідні для запуску стартапів, які сприятимуть відновленню цих секторів.

Одним із прикладів стартапу є «*Play for Ukraine*» - інноваційна онлайн-гра, яка дозволяє гравцям руйнувати ворожі веб-сайти.[4] Це рішення для цифрової війни дає можливість пересічним українцям допомагати українським військовим без фізичного ризику. Інший помітний проект - *Zerno.bio* у співпраці з Biotechhub, де вчені розробили спеціальний крем для шкіри з регенеративними властивостями для лікування таких травм, як подряпини, опіки та тріщини. Ця інновація пропонує рішення для швидкого загоєння, що є вкрай важливим для тих, хто постраждав від війни. *Tech Startup School* розробила мобільні пристрої для військової розвідки. Ці дистанційно керовані транспортні засоби допомагають виявляти позиції та пересування ворога за допомогою передових технологій, таких як радар та оптико-електронні системи, пропонуючи критично важливу розвідувальну інформацію на полі бою. Ці стартапи не лише допомагають Україні в обороні, але й сприяють підтримці економічної структури країни.

Однією з найважливіших проблем післявоєнної України є високий рівень безробіття, спричинений руйнуванням інфраструктури, бізнесу та промисловості. Підприємницька освіта пропонує вирішення цієї проблеми шляхом надання особам навичок, необхідних для створення власних можливостей працевлаштування через заснування власного бізнесу. Розвиваючи культуру підприємництва, Україна може знизити рівень безробіття, одночасно стимулюючи економічне зростання.

Програми підприємницької освіти мають наголошувати на розвитку практичних навичок з управління бізнесом, маркетингу та фінансового планування. Це дасть змогу започаткувати та розвивати малий бізнес, орієнтований на місцеві ринки, такі як сільське господарство, будівництво та роздрібна торгівля - галузі, які відіграватимуть ключову роль у відновленні економіки України. Окрім створення робочих місць, ці підприємства можуть надавати необхідні товари та послуги громадам, які відновлюються після війни, що сприятиме соціальній стабільності.

У контексті післявоєнного відновлення університети можуть діяти як центри підприємницьких інновацій, об'єднуючи студентів, науковців та професіоналів галузі для спільної роботи над бізнес-проектами, спрямованими на вирішення економічних проблем країни. Розвиваючи партнерство між університетами та бізнес-сектором, Україна може створити динамічну екосистему, яка сприятиме зростанню стартапів та МСП.

Щоб максимізувати свій вплив, університети повинні пропонувати спеціалізовані програми з підприємництва, які зосереджуються на практичних бізнес-навичках, таких як бізнес-планування, аналіз ринку та фінансовий менеджмент. Ці програми також повинні надавати студентам можливість отримати реальний досвід через стажування, менторські програми та участь у бізнес-інкубаторах.[3] Такий практичний підхід дозволить студентам застосувати свої теоретичні знання на практиці, підготувавши їх до запуску успішного бізнесу в умовах післявоєнної економіки. Розвиваючи культуру підприємництва, Україна може створити більш самодостатнє та інноваційне суспільство, яке буде краще підготовлене до майбутніх викликів. Надаючи людям навички та знання, необхідні для започаткування бізнесу, підприємницька освіта може допомогти відновити економіку України, знизити рівень безробіття та підвищити національну стійкість. Університети, зокрема, слугуватимуть ключовими рушіями цього процесу, діючи як центри підприємницьких інновацій та співпраці. Завдяки стратегічним інвестиціям у підприємницьку освіту Україна може закласти фундамент для процвітаючого та сталого майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Паздрій В. Розвиток підприємницької освіти як виклик поствоєнної відбудови [Електронний ресурс] / Паздрій Віталій // Економіка підприємства: теорія і практика : зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф., 12–13 жовт. 2022 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; [орг. ком.: І. Репіна (відп. за вип.) та ін.]. – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2022. – С. 400–404.
2. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання / наук. консульт. Т. Вакуленко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 31
3. Рогова В.Б., Єресько О. В., Баженов Є. В. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
4. Play for Ukraine. URL: <https://playforukraine.life>
5. Промова Президента України: «Аби ситуація в економіці покращилася, потрібно, щоб країна жила й працювала попри війну». Офіційне інтернет-представництво президента України. URL : <https://www.president.gov.ua/news/abi-situaciya-v-ekonomici-pokrashilasya-potribno-shob-krayin-74389>

УДК 377

Каспирович А.В., аспірант
Вінницький національний технічний університет

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ОСВІТА ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ВІДНОВЛЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Підприємницька освіта є одним із найважливіших інструментів для відновлення ринку праці України після війни. Масова міграція кваліфікованих працівників, мобілізація цінносно орієнтованих працівників, повернення ветеранів на ринок праці на середню зарплату двічі меншу за «фронтову» – всі ці фактори можуть стати критичними для ринку праці нашої країни. Відновлення ринку є необхідною умовою для стабілізації економіки та забезпечення розвитку країни, і саме підприємницька освіта відіграє провідну роль у цьому процесі. Згідно з даними Міністерства економіки України, рівень безробіття значно зріс через припинення діяльності багатьох компаній, а рівень зайнятості на 50% менший за еквівалентний показник в ЄС, тому необхідно створювати нові можливості для працевлаштування [1, с. 12].

Підприємницька освіта надає людям не лише нові знання та навички, але й стимулює розвиток малих та середніх підприємств (МСП), які є основою для створення нових робочих місць. Її значення полягає в здатності розвивати підприємницьке мислення та навички управління, що допомагає адаптуватися до постійних змін у ринковій економіці. Підприємницька освіта охоплює вивчення таких важливих аспектів, як розуміння ринкових процесів, фінансова грамотність, управління ризиками та інноваційна діяльність [2, с. 32]. Ці знання дозволяють як молоді, так і дорослим починати та розвивати власні бізнеси, що особливо актуально у поствоєнний період.

У післявоєнному контексті важливо залучати до підприємницької освіти специфічні групи населення, такі як ветерани, внутрішньо переміщені особи та жінки. Для ветеранів підприємницька освіта може бути інструментом реінтеграції в цивільне життя,